

Gerard Kramer

Een moeilijk voorvoegsel?

WoordStudie

-

In deze rubriek is wel eens aan de orde geweest dat het Grieks, ook het nieuwtestamentisch Grieks, gemakkelijk nieuwe woorden vormt. Een manier om dat te doen is het werken met *voorvoegsels*, kleine woorden of zelfs lettergrepen die voor een bestaand woord worden geplaatst en daarmee één geheel vormen.

Deze WoordStudie gaat over het voorvoegsel *dus-*, dat ‘moeilijk’ of ‘slecht’ betekent. In het Nederlands wordt dit meestal geschreven als *dys-*, in bijvoorbeeld ‘dyslexie’ (‘slecht kunnen lezen’) of eigenlijk incorrect als *dis-* in een woord als ‘disfunctioneren’ (= ‘slecht functioneren’).

Het voorvoegsel ‘dus-’

In het Griekse Nieuwe Testament komen de volgende woorden voor die gevormd zijn met het voorvoegsel *dus-*:

dus-bastaktos: dit komt voor in een variant in Mattheüs 23:4; Lukas 11:46. Het betekent ‘moeilijk te dragen’, en wordt gezegd van ‘lasten’. Het basiswoord ‘dragen’, ‘verdragen’ (Gr. *bastazoo*) komt veel vaker in het Nieuwe Testament voor.

dus-enterion: komt alleen voor in Handelingen 28:8, als aanduiding voor de ‘ingewandsziekte’ waaraan de vader van de stadhouder Publius op het eiland Malta leed. Hierin is het Nederlandse woord ‘dysenterie’ te herkennen: dit bevat het element ‘slecht’ en het element ‘ingewanden’, Gr. *entera*. Dat laatste woord komt in het Nieuwe Testament niet voor.

dus-(h)ermèneutos: dit komt alleen voor in Hebrëen 5:11, en betekent ‘moeilijk te verklaren’. Het basiswoord *hermèneuoo* betekent ‘verklaren’, ‘uitleggen’, ‘vertalen’. Dit komt voor in Johannes 1:42 (‘de Messias – wat vertaald is: Christus’); 9:7 (‘Siloam – wat vertaald wordt ‘uitgezonden’) en Hebrëen 7:2 (‘naar de uitleg [van zijn naam]’); daarnaast is er het zelfstandig naamwoord *hermèneia*, ‘uitleg’, dat voorkomt in 1 Korinthiërs 12:10 (‘uitlegging van talen’); 14:26 (‘een uitlegging’).

dus-kolos: dit komt voor in Mattheüs 19:23; Markus 10:23-24; Lukas 18:24, en betekent ‘moeilijk’. Het gaat er in deze teksten over hoe moeilijk rijke mensen het koninkrijk van God binnengaan. De oorspronkelijke betekenis van het woord is ‘moeilijk te verzadigen met voedsel’ (Gr. *kolon*, dat ook ‘darm’ kan betekenen), ‘moeilijk tevreden te stellen’, maar het is later afgezwakt tot ‘moeilijk’ in het algemeen.

dus-noètos: dit woord komt alleen voor in 2 Petrus 3:16, en betekent ‘moeilijk te begrijpen’ – Petrus gebruikt dit woord als kwalificatie van sommige dingen in de brieven van Paulus. Het basiswoord is Gr. *noëoo*, ‘denken’, ‘letten op’, ‘begrijpen’, wat weer verwant is met Gr. *nous*, ‘het denken’, ‘verstand’ en met Gr. *noèma*, ‘gedachte’. Deze woorden komen op diverse plaatsen in het Nieuwe Testament voor.

dus-fèmeoo: dit woord komt alleen voor in 1 Korinthiërs 4:13 in de betekenis ‘lasteren’. Paulus schrijft daar: ‘worden wij gelasterd, wij bidden’. Het basiswoord is Gr. *fèmè*, dat voorkomt in Mattheüs 9:26 en Lukas 4:14. In beide teksten is sprake van ‘het gerucht over Hem’, in de zin van ‘wat over Hem verteld werd’; ons woord ‘faam’ komt hier vandaan.

Het woord *fèmè* kan daarom ook betekenen ‘iemand’s naam’, ‘iemand’s reputatie’. Wie daarover bewust slecht spreekt, lastert. Dat gaat niet zover als (be)lasteren’ in de zin van ‘godslasterlijk spreken over’, Gr. *blasfèmeoo*, dat weer een andere, maar vergelijkbare etymologie heeft, maar vooral anders gebruikt wordt.

dus-fèmia: dit woord komt alleen voor in 2 Korinthiërs 6:8, ‘kwaad gerucht’, en dat staat in datzelfde vers tegenover ‘goed gerucht’, Gr. *eu-fèmia*.

Het voorvoegsel ‘eu-’

Het voorvoegsel *eu-*, ‘goed’, komt heel wat vaker voor in het Nieuwe Testament – te vaak om in dit artikel te bespreken. Het bekendste voorbeeld is *eu-angelion*, ‘evangelie’, oftewel ‘goede boodschap’. Het aardige is dat dit laatste voorvoegsel ook als los woordje voorkomt.

Het Gr. bijwoord *eu* betekent letterlijk ‘goed’ in de zin van ‘op goede wijze’. Dit bijwoord komt voor in de volgende plaatsen:

- Mattheüs 25:21, 23 in de betekenis ‘voortreffelijk’;
  - Markus 14:7 in de betekenis ‘wel’ in de combinatie ‘wel doen’, d.i. ‘goed doen’, ‘goed behandelen’;
  - Lukas 19:17 in de betekenis ‘goed zo’; *eu* wordt hier gevolgd door het versterkende partikel *ge*, vandaar deze vertaling;
  - Handelingen 15:29 in de betekenis van ‘wel’ in de combinatie ‘wél doen’, in de zin van ‘goed handelen’, ‘correct handelen’;
  - Efeziërs 6:3 in de betekenis ‘goed’, in de combinatie ‘opdat het u goed gaat’.
-